

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΦΛΩΡΙΝΑΣ

14 ΙΟΥΝΙΟΥ 2002

**Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
ΩΣ ΜΟΧΛΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ**

Ολγα Ιακωβίδου
Αν. Καθηγήτρια,
Τμήμα Γεωπονίας, ΑΠΘ.

1. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

Στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες η ύπαιθρος κατέχει εξέχουσα θέση στον πολιτισμό της χώρας και στην ψυχή των κατοίκων της, γεγονός που δεν εκπλήσει μια και η ύπαιθρος υπήρξε ο κατά παράδοση προμηθευτής της πιο βασικής ανθρώπινης ανάγκης, της τροφής. Επιπρόσθετα, κάθε κοινωνία και κάθε οικονομία, ανεξάρτητα, από το πόσο έχει εξελιχθεί ή έχει αστικοποιηθεί, ξεκίνησε ως μια αγροτική κοινωνία, και ο αγροτισμός αποτελεί την απαρχή των Ευρωπαϊκών πολιτισμών.

Ωστόσο, η ύπαιθρος δεν αντιμετωπίζεται με εννιαίο τρόπο από τις διάφορες χώρες γεγονός που αποδίδεται σε μία σειρά παραγόντων οι οποίοι αναφέρονται, μεταξύ των άλλων:

- στην χρονική έναρξη της εκβιομηχάνισης της χώρας και στο επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης έγινε
- στην έκταση και την ένταση της αστικοποίησης της
- στους τρόπους με τους οποίους αντιμετωπίζεται η ύπαιθρος στη λογοτεχνία και στις τέχνες.

Στις χώρες με υψηλά επίπεδα εκβιομηχάνισης και αστικοποίησης, η ύπαιθρος αντιμετωπίζεται ως "ο ξεχασμένος χαμένος κόσμος" όπου η ζωή είναι απλή και ειδυλλιακή, το όνειρο κάθε αστού, το αντίδοτο στις αντιξοότητες του σύγχρονου αστικού τρόπου διαβίωσης. Αντιμετωπίζεται ακόμη ως η περιοχή εκείνη για την οποία ο χρόνος δεν μετράει, η οποία αντιστέκεται σε κάθε αλλαγή και έχει κύρια προτεραιότητα τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος.

Για τους ανθρώπους ποιό αγροτικών, πιο πρόσφατα εκβιομηχανισμένων χωρών, η ύπαιθρος είναι η ρίζα τους, αφού πολλοί απ' αυτούς εξακολουθούν να διαμένουν σε αγροτικές περιοχές ενώ άλλοι, κάτοικοι αστικών περιοχών, μπορεί να έχουν γεννηθεί στην ύπαιθρο. Ο αγροτικός χώρος είναι στενά συνδεδεμένος με την ιστορία της οικογένειας τους και η ύπαιθρος αντιμετωπίζεται από αυτούς ως ένας χώρος όπου οι άνθρωποι ζουν και εργάζονται, οι φυσικοί πόροι αποτελούν εργαλεία εργασίας και μέσα παραγωγής με σκοπό τη χρησιμοποίησή τους για παραγωγή αγροτικών προϊόντων, και το φυσικό περιβάλλον είναι ο χώρος όπου όλες αυτές οι δραστηριότητες λαμβάνουν χώρα. Η στάση τους αυτή στηρίζεται στην πραγματικότητα της σύγχρονης αγροτικής ζωής, την οποία υπάρχει περίπτωση να έχουν βιώσει οι ίδιοι. Ενδεχόμενα να υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν την ύπαιθρο ή να επέλεξαν οι ίδιοι να φύγουν από αυτή εξαιτίας της έλλειψης δυνατοτήτων απασχόλησης, της περιορισμένης κοινωνικής κινητικότητας, της υποβάθμισης της πολιτιστικής ζωής. Για τους ανθρώπους

2. Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο αγροτικός τουρισμός είναι μια μορφή τουρισμού η οποία προέκυψε από μια διπλή αναγκαιότητα. Η πρώτη αφορά στους κατοίκους των μεγαλουπόλεων οι οποίοι, στην προσπάθειά τους να ξεφύγουν από το άγχος και τις πιέσεις που δημιουργεί η καθημερινότητα στις πόλεις, αναζήτησαν την επανασύνδεσή τους με τη φύση και το παραδοσιακό πολιτισμικό στοιχείο που είναι "διάσπαρτα" στην ύπαιθρο. Η δεύτερη αφορά στους αγρότες οι οποίοι, στην προσπάθειά τους να βρουν συμπληρωματικά εισοδήματα προς το γεωργικό - το οποίο πολλές φορές είναι ανεπαρκές και αβέβαιο - αποφάσισαν το άνοιγμά τους προς τον κόσμο και έψαξαν τις δυνατότητες ανάπτυξης νέων δραστηριοτήτων οι οποίες θα τους έδιναν την ευκαιρία για συμπληρωματική απασχόληση και εισόδημα.

Ωστόσο και οι κρατικοί φορείς έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού διότι θεώρησαν τον αγροτικό τουρισμό ως ένα εν δυνάμει αξιόλογο εργαλείο για την αγροτική ανάπτυξη πολλών χωρών της Ευρώπης.

Ο όρος "αγροτικός τουρισμός" σημαίνει στη γενική του αποδοχή τον τουρισμό στον αγροτικό χώρο είτε πρόκειται για "αγροτουρισμό" που είναι ενταγμένος στη γεωργική εκμετάλλευση, είτε για παροχή υπηρεσιών και αγαθών από μη γεωργούς. που συχνά περιλαμβάνονται στον όρο του αγροτουρισμού.

Από τον γενικό αυτό ορισμό διαπιστώνουμε τις ποικίλες και ιδιόμορφες περιπτώσεις οι οποίες εμπεριέχονται στον όρο "αγροτικός τουρισμός". Έτσι, παρόλο που οι λέξεις είναι κοινές και διαδεδομένες στις περισσότερες χώρες του κόσμου, στην πραγματικότητα αντιστοιχούν σε διαφορετικές και σύνθετες συνθήκες που απεικονίζονται από διαφορετικούς όρους.

Ωστόσο, όλες οι περιπτώσεις έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό: τον τοπικό χαρακτήρα. Διότι ο αγροτικός τουρισμός, με οποιαδήποτε μορφή κι αν εμφανίζεται είναι τουρισμός "της περιοχής", που η πρωτοβουλία και διαχείρισή του ανήκει στους ανθρώπους μιας "περιοχής", ένας τουρισμός όπου ο καθένας μοιράζεται κάτι με άλλους. Είναι τοπικός σε πέντε επίπεδα.

- α. ξεκινά από τοπική πρωτοβουλία
- β. η διαχείριση του γίνεται από τοπικούς φορείς
- γ. οι επιπτώσεις του περιορίζονται σε τοπική κλίμακα
- δ. σημαδεύεται από ένα τοπικό τοπίο

ε. στοχεύει στην αξιοποίηση της τοπικής παράδοσης και πολιτισμού

Εκτός όμως από τον τοπικό χαρακτήρα, ο αγροτικός τουρισμός είναι ένας τουρισμός που έχει ως κεντρικό και ουσιώδες στοιχείο τον άνθρωπο. Αυτό που χαρακτηρίζει την προσφορά για τον αγροτικό τουρισμό, είναι η φροντίδα να δοθεί στον επισκέπτη η ευκαιρία για μια προσωποποιημένη επαφή, για την ένταξη στο φυσικό και ανθρώπινο αγροτικό περιβάλλον, καθώς επίσης, στο μέτρο του δυνατού, για συμμετοχή στις δραστηριότητες, τα έθιμα και τον τρόπο ζωής των κατοίκων.

Δεν πρέπει όμως να κάνουμε λάθος: οι κάτοικοι της πόλης, οι οποίοι αποτελούν τη συντηρητική πλειοψηφία των "φιλοξενουμένων" στις αγροτικές περιοχές αναζητούν στην ουσία να δοκιμάσουν απλές συγκινήσεις, σε ένα απλό κόσμο, κάνοντας απλά πράγματα. Θα μπορούσαμε επίσης να ισχυριστούμε ότι αναζητούν αληθινές συγκινήσεις, σε έναν αληθινό κόσμο, κάνοντας αληθινά πράγματα, αν δεν είχε αποδεχθεί ότι καταναλώνουν κυρίως συγκινήσεις χωρίς κινδύνους και χωρίς προσωπικές δεσμεύσεις, συμμετέχοντας σε ψευτοανθετικές δραστηριότητες.

Τέλος, όλες οι μορφές αγροτικού τουρισμού διαρθρώνουν τις δραστηριότητές τους με τρόπους που να αποβλέπουν στην αξιοποίηση και διατήρηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, προϋποθέσεις του τουριστικού θέλγητρου των αγροτικών περιοχών, για τις οποίες το κοινό της πόλης, που "στερήθηκε" τη γνώση και την απόλαυση αυτών των αξιών, εκδηλώνει αυξανόμενο ενδιαφέρον. Ωστόσο, η διατήρηση της φυσικής κληρονομιάς και κυρίως η προστασία του περιβάλλοντος, συνεπάγεται, συχνά, γεωργική πρακτική που κοστίζει περισσότερο ή είναι λιγότερο επικερδής, και ο αγροτικός τουρισμός μπορεί να αποτελέσει για τον αγρότη, ένα τρόπο ανταμοιβής για τις επενδύσεις που πραγματοποιεί υπέρ της διαχείρισης του περιβάλλοντος προς όφελος της τοπικής κοινωνίας.

3. ΠΡΟΣ ΕΝΑ ΠΡΟΤΥΠΟ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η ποικιλομοφία των αγροτικών περιοχών μας οδηγεί στη διαπίστωση ότι η ιδέα εφαρμογής ενός μοναδικού πρότυπου αγροτικού τουρισμού σε όλες τις χώρες της Ευρώπης, αλλά και στις διάφορες περιοχές της κάθε χώρας, είναι ουτοπική. Κάθε περιοχή έχει τις δικές της συνισταμένες, τους δικούς της στόχους και προτεραιότητες οι οποίοι θα καθορίσουν και τις δράσεις που αγροτικού τουρισμού θα αναληφθούν.

Ωστόσο, είναι δυνατό να διατυπωθούν μερικές γενικές αρχές οι οποίες θα πρέπει να διέπουν κάθε πρότυπο ανάπτυξης αγροτικού τουρισμού προκειμένου

ο αγροτικός τουρισμός να καταστεί μια ελκυστική, εναλλακτική μορφή τουρισμού, πραγματικός παράγοντας τοπικής ανάπτυξης.

Οι αρχές αυτές αφορούν κυρίως στην προώθηση του αγροτικού τουρισμού ως μια δραστηριότητα που εξισορροπείται με άλλες σε ένα ολοκληρωμένο πρότυπο αειφόρου αγροτικής ανάπτυξης.

Στη διαχείριση και στον έλεγχο της ανάπτυξης του από την τοπική κοινωνία ως σύνολο και όχι από επιχειρήσεις ή επιχειρηματίες "ξένους" προς τον αγροτικό χώρο προκειμένου να διατηρηθεί ο τοπικός χαρακτήρας.

Στη στήριξη της ανάπτυξης του αγροτικού τουρισμού στην ιστορία, την οικονομική και κοινωνική διάρθρωση, τον πολιτισμό και το φυσικό περιβάλλον της συγκεκριμένης περιοχής.

Στην συγκρότηση και προώθηση ενός αυθεντικού και πολυδύναμου τουριστικού προϊόντος.

Στην ευρύτερη συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού στις δραστηριότητες αγροτικού τουρισμού και στα οφέλη που απορρέουν από αυτή.

Στη διασφάλιση ευκαιριών συμμετοχής των επισκεπτών στην καθημερινή ζωή της τοπικής κοινωνίας.

Η εφαρμογή των αρχών αυτών θα δώσει τη δυνατότητα στον αγροτικό τουρισμό, να δράσει με τριπλή λειτουργία στον αγροτικό χώρο.

Την παραγωγή εισοδήματος και θέσεων απασχόλησης, τη δημιουργία υποδομών, την παροχή δυνατοτήτων ανταλλαγών και συμπράξεων μεταξύ του αγροτικού και αστικού περιβάλλοντος. Εάν επιπλέον λάβουμε υπόψη το σημαντικό πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα του για τις άμεσες επενδύσεις μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι παρά τις υπάρχουσες δυσκολίες ο αγροτικός τουρισμός μπορεί να αποτελέσει μια στρατηγική με μέλλον, για την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών και κυρίως των μειονεκτικών. Ωστόσο είναι ειρωνία κατά κάποιο τρόπο, να χρησιμοποιούμε τον τουρισμό ως μέσο για την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών όταν κατά γενική ομολογία η μέχρι σήμερα ανάπτυξη του έχει επιφέρει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στις παραδοσιακές αγροτικές οικονομίες και κοινωνίες. Επειδή όμως ο τουρισμός είναι μια πραγματικότητα στις περισσότερες αγροτικές περιοχές της Ευρώπης, είναι σημαντικό να χρησιμοποιηθεί θετικά προς όφελος αυτών. Έτσι, το ενδιαφέρον έχει αρχίσει να επικεντρώνεται όχι στο εάν ο τουρισμός είναι "καλός" ή "κακός" για τις αγροτικές περιοχές αλλά στο πως είναι εφικτή η μεγιστοποίηση από τα οφέλη και η ελασχοποίηση του κόστους, ειδικά προς όφελος της τοπικής κοινωνίας.

Προς την κατεύθυνση αυτή πιστεύεται ότι ο κατάλληλος σχεδιασμός για κάθε περιοχή με βάση τους στόχους της έτσι ώστε να αποφευχθούν τα λάθη της

παραδοσιακής τουριστικής βιομηχανίας, σε συνδιασμό με τη διάρθρωση μιας ποικίλης προσφοράς, την οργάνωση της παραγωγής και την προετοιμασία των οικοδεσποτών αλλά και των φιλοξενούμενων μπορούν να εξασφαλίσουν την επιτυχία εφαρμογής του αειφόρου αγροτικού τουρισμού.